

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/22/2018
Identifikačné číslo spisu:	1104119595
Dátum vydania rozhodnutia:	23.04.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1104119595.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ U. Y., bývajúceho v N. M. XXX, 2/ E. Y., bývajúcej v N. M. XXX, 3/ S. V., bývajúceho v N. M. XXX, Xa/ E. J., bývajúcej v N. M. XXX, Xb/ R. V., naposledy bývajúceho v L., V. XXXX/X, zomrelého XX. mája XXXX, 5a/ E. F., bývajúcej v T., S. XX, 6/ Y. F., bývajúcej v T., F. XX, 7/ R. F., bývajúceho v T., L. XX, 8/ K. Y. Y., bývajúceho v L. U., N. 9, 9/ X. C., bývajúcej v T., L. L. XX, 10/ K. T. J., bývajúceho v U., H. XX, žalobcovia 1/, 2/, 5a/, 8/, 9/ zastúpení HKP Legal, s.r.o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Bratislave, Sasinkova 6, proti žalovaným 1/ Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti SR, so sídlom v Bratislave, Župné nám. 13, 2/ Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo vnútra SR, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, 3/ Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo financií SR, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 5, 4/ Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo hospodárstva SR, so sídlom v Bratislave, Mierová 19, o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 18 C 108/2004, o dovolaní žalobcov 1/, 2/, 5a/, 8/, 9/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. júna 2012 sp. zn. 4 Co 541/2011, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 20. júna 2012 sp. zn. 4 Co 541/2011 v spojení s opravným uznesením z 11. septembra 2017 sp. zn. 4 Co 541/2011 a rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 22. februára 2011 č. k. 18 C 108/2004-340 v spojení s opravným uznesením z 26. mája 2017 č. k. 18 C 108/2004-433 z r u š u j e a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 22. februára 2011 č. k. 18 C 108/2004-340 v spojení s opravným uznesením z 26. mája 2017 č. k. 18 C 108/2004-433 zamietol návrh žalobcov 1/ až 10/, ktorým sa domáhali od žalovaných náhrady škody spôsobenej im nesprávnym úradným postupom orgánov štátu podľa § 18 a nasl. zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) a žalovaným 1/ až 4/ nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia na základe vykonaného dokazovania nemal za preukázaný nesprávny úradný postup žalovaných ako jednu z podmienok vzniku zodpovednosti za škodu podľa § 18 zákona č. 58/1969 Zb., pretože žalobcovia uzatvorením zmlúv o pôžičke a vložením vkladu do družstva vstúpili do záväzkovo právneho

vzťahu s konkrétnymi právnickými osobami, nebankovými subjektmi. Vychádzal z toho, že nebankové subjekty si svoje povinnosti vo vzťahu k žalobcom, vyplývajúce im z uzavretých zmlúv nespĺnili, žalobcom nevrátili vložené peniaze a úroky, resp. výnosy a žalobcom voči nim vznikli pohľadávky zo záväzkovo-právnych vzťahov, ktoré si prihlásili v konkurznom konaní vedenom voči nebankovým subjektom, ktoré nie je ukončené a nie je známe, v akej výške bude v konkurznom konaní uspokojený ich nárok. Mal preto za to, že nie je možné ustáliť výšku škody, ktorá žalobcom mohla vzniknúť, resp. dospieť k záveru, že žalobcom vôbec škoda vznikla, teda, že žalobcovia nepreukázali, že im vznikla škoda vo výške, ktorú si uplatňujú. Poukázal tiež na ust. § 415 Občianskeho zákonníka a mal za to, že práve žalobcovia svojou hrubou nedbanlivosťou zanedbali prevenčnú povinnosť uloženú zákonom, preto musia niesť následky s tým spojené sami. Keďže žalobcovia nepreukázali výšku škody a nesprávny úradný postup zo strany žalovaných, nemôže existovať ani príčinná súvislosť medzi vznikom škody a nesprávnym úradným postupom. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 20. júna 2012 sp. zn. 4 Co 541/2011 v spojení s opravným uznesením z 11. septembra 2017 sp. zn. 4 Co 541/2011 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil; žalovaným náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 219 ods. 1, 2 O.s.p. sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie. Uviedol, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, z ktorého vyvodil správny právny záver a svoje rozhodnutie aj náležite v súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. odôvodnil. Dovolací súd zdôraznil, že žalobcovia ničím nepreukázali, že by im žalovaní svojou nečinnosťou spôsobili škodu, pretože na základe vlastnej vôle uzavreli predmetné zmluvy s nebankovou spoločnosťou z objektívneho hľadiska nevzbudzujúce pochybnosti o zamýšľaných právnych účinkoch, ktoré zákon s takým prejavom vôle spája. Išlo o prejav vôle účastníkov, či do určitého právneho vzťahu vstúpia alebo nie, či na seba prevezmú právo alebo určitú právnu povinnosť a aký bude obsah a forma tohto právneho vzťahu. Pokiaľ zmluvne dohodnuté podmienky potom obe strany akceptovali a spočiatku zrejme aj plnili, nebolo možné, aby do týchto súkromno-právnych vzťahov zasahovali štátne orgány, t. j. žalovaní, nakoľko by tým porušili zmluvnú autonómiu účastníkov. Záverom odvolací súd zdôraznil, že preto možno vylúčiť zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom podľa § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., príčinnú súvislosť medzi škodou a postupom žalovaných, ako aj ich zodpovednosť podľa § 415 Občianskeho zákonníka. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1, § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/, 2/, 5a/, 8/, 9/ (ďalej aj „dovolatelia“). Prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p. Podľa názoru dovolateľov odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je arbitrárne a formalistické, nezaberajúce sa argumentáciou žalobcov. Zdôraznili, že dozor nad finančným sektorom nemusí mať automaticky za následok zásah do zmluvnej autonómie účastníkov právnych vzťahov súkromnoprávnej povahy, ako to bez zrejmej dôvody predpokladajú súdy nižších inštancií. Ako dovolatelia uviedli, súdy účelovo prehliadli skutočnosť, že bez ohľadu na právnu podstatu úkonov, ktoré žalobcovia vykonali, pri posudzovaní v kontexte celej šírky právnych vzťahov sa činnosť nebankových subjektov nedá nazvať inak ako hromadným investovaním veľkého množstva súkromných subjektov, kedy už žalovaní mali skúmať, či s ohľadom na svoj obsah činnosť nebankových subjektov spĺňa alebo nespĺňa podmienky stanovené zákonom o investičných spoločnostiach, zákonom o kolektívnom investovaní a zákonom o bankách. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberali skutkový a právny stav veci. Dovolatelia žiadali dovolací súd, aby napadnutý rozsudok zrušil a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaný 2/ sa vo svojom písomnom vyjadrení stotožnil so závermi súdov nižších inštancií. Podľa jeho názoru, vo vzťahu k dovolateľom nedošlo k závažnému odňatiu možnosti konať pred súdom súdmi nižších inštancií. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

5. Žalovaný 4/ vo svojom písomnom vyjadrení uviedol, že dovolatelia žiadnymi novými skutočnosťami

nespochybnil rozhodok súdu prvej inštancie ani rozhodok odvolacieho súdu. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

6. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z.z., ďalej len „C.s.p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C.s.p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie v prejednávanej veci bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“). Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov C.s.p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov odvolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1, 2 C.s.p.), ako aj o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C.s.p.).

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“, „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 C.s.p., bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že rozhodok odvolacieho súdu ako aj rozhodok súdu prvej inštancie je potrebné zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

8. Dovolanie možno podať iba ak to výslovne pripúšťa zákon (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie nie je ďalším odvolaním a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Občiansky súdny poriadok upravuje dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý možno podať len proti právoplatným rozhodnutiam odvolacieho súdu výslovne uvedeným v zákone (por. § 238 a § 239 O.s.p., alebo len v prípade výskytu zákonom osobitne vymenovaných závažných procesných väd (por. § 237 O.s.p.).

9. V prejednávanej veci rozhodol odvolací súd rozsudkom. Občiansky súdny poriadok pripúšťa dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1), ďalej proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2) a napokon proti rozsudku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vo výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3).

10. V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale o potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejedná sa ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Dovolanie proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu preto podľa týchto zákonných ustanovení prípustné nie je.

11. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol

potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998).

12. Dovolací súd dospel k záveru, že konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie trpí vadou uvedenou v § 237 písm. b/ O.s.p.

13. Spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať procesné práva a povinnosti, inak ten, komu ju zákon priznáva (§ 19 ods. 1 O.s.p.). Spôsobilosť mať práva a povinnosti vzniká narodením a zaniká smrťou alebo vyhlásením osoby za mŕtvu (§ 7 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

14. Podľa ustanovenia § 103 O.s.p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci.

15. Uvedené zákonné ustanovenie ukladá súdu povinnosť v každom štádiu konania prihliadať na to, či sú splnené zákonom stanovené podmienky (procesné podmienky konania), aby súdne konanie mohlo prebehnúť a súd mohol vydať rozhodnutie. Medzi základné procesné podmienky (okrem iných), ktoré má súd povinnosť si všímať aj bez návrhu po celý čas konania, je splnenie podmienok civilno-procesnej subjektivity účastníka, t. j. spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania. Spôsobilosť byť účastníkom konania znamená mať procesné práva a povinnosti, ktoré zákon účastníkovi konania priznáva, resp. ukladá (§ 19 O.s.p.). Jej predpokladom je hmotnoprávna subjektivita vo význame mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Hmotnoprávna spôsobilosť mať práva a povinnosti vzniká u fyzických osôb narodením (prípadne počatím, ak sa dieťa narodí živé) a zaniká smrťou fyzickej osoby, prípadne jej vyhlásením za mŕtvu (§ 7 Občianskeho zákonníka).

16. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca 4b/ Ján Koreň 22. mája 2010 zomrel, t. j. pred tým, ako o žalobe rozhodol súd prvej inštancie rozsudkom z 22. februára 2011 č. k. 18 C 108/2004-340 v spojení s opravným uznesením z 26. mája 2017 č. k. 18 C 108/2004-433 ako aj odvolací súd o podanom odvolaní žalobcov rozsudkom z 20. júna 2012 sp. zn. 4 Co 541/2011 v spojení s opravným uznesením z 11. septembra 2017 sp. zn. 4 Co 541/2011. Z uvedeného vyplýva, že v čase rozhodovania odvolacieho súdu, ale aj súdu prvej inštancie, už žalobca 4b/ Ján Koreň nemal spôsobilosť byť účastníkom konania. Ak súd prvej inštancie a odvolací súd napriek tejto skutočnosti konali so žalobcom 4b/ Jánom Koreňom, zaťažili konanie vadou v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p. (ten, kto v konaní vystupoval ako účastník nemal spôsobilosť byť účastníkom konania). Rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, je z tohto dôvodu zmätočné a nesprávne.

17. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 C.s.p.). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 C.s.p.). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvej inštancie spolu s opravnými uzneseniami zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, ktorý spor opätovne prejedná a rozhodne. S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ako aj rozsudku súdu prvej inštancie, sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

18. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.